

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Aluksi: Kiitos erinomaisesta ja tärkeästä raportista. Tämä, Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n (SKTI), lausunto edustaa Suomen 12sta kulttuuri-instituutin kantaa. Osa kulttuuri-instituuteista on lausunut tulevaisuustyöryhmän raportista myös erikseen.

Laaja-alaisesti ja napakasti. Nostoihin (mm. tulevaisuus, ihmisyyys, identiteetti, maakuva) on helppo yhtyä.

Toivoisimme kansainvälisyyden merkityksen nostamista kirkkaammin ja läpäisevästi. Taide ja kulttuuri ovat aina muodostuneet eri kulttuurien ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tässä ajassa, jossa isolationismi on nostamassa päätä, on keskeistä korostaa sitä, että vapaa ja autonominen taide ja kulttuuri ovat keskeisessä roolissa sekä laadukkaan ja moninaisen taiteen, että myös kestävien kansainvälisten suhteiden muodostumisessa.

Kulttuurin kansainvälisyyttä koskien tulisi laatia oma strategia tai sen tulisi olla osa Kulttuuripoliittista selontekoa.

Suomesta puuttuu rakenteita sekä tarpeeksi vahvoja toimijoita, joita tarvitaan kansainvälistymiseen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kuvataiteen kentällä gallerioita ja muita välittäjäorganisaatioita sekä systemaattista kansainvälisten osaajien ja osaamisen vaihtoa suomalaisissa kulttuurilaitoksissa sekä vapaalla kentällä.

On tärkeää tunnistaa, että esimerkiksi autoritaarisissa valtioissa taiteen ja kulttuurin vapautta yhtäältä rajoitetaan ja toisaalta käytetään tietoisesti hyväksi kirjoittamaan historiaa uusiksi, hallitsemaan ajattelun ja ilmaisun vapautta ja kansalaisyhteiskuntaa sekä pönkittämään hallinnon asemaa.

Tämä edellyttää jokaisen kulttuurisen lukutaidon vahvistamista, mikä onkin oivasti huomioitu kohdassa 5. Voisi korostaa, että lukutaitoon sisältyy myös kulttuurien moninaisuuteen ja kulttuurin väliseen vuoropuheluun liittyvät taidot.

Tämä edellyttää myös taide- ja kulttuurialan omien valtarakenteiden ja asetelmien tunnistamista ja läpikäyntiä sekä arvojen kirkastamista ja vastuullisten ja vaikuttavien toimintatapojen kehittämistä.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

Kulttuurialan kehittäminen tarvitsee ennen kaikkea toimivia rakenteita ja arvostuksen nostamista poliittisella kentällä sekä taiteen ja kulttuurialan työntekijöiden arvostuksen nostamista.

1. Tarvitaan vaikuttavampia prosesseja sekä tiiviimpää yhteistyötä eli kannatamme

Kulttuuripoliittista selontekoa sekä hallinnon rajat ylittävien rakenteiden luomista: ministeriryhmän sekä neuvottelukunnan perustamista

2. Kulttuuribudjetti tulee nostaa prosenttiin

3. Rahoitusinstrumentteja tulee kehittää siten, että ne palvelevat alan toimijoita, yhteistyössä alan asiantuntijoiden kanssa

4. Työelämän rakenteita tulee uudistaa – tämä työ on ollut ihmeellisen hidasta. Taide- ja kulttuuriala tulee nähdä yhteiskunnan kannalta merkityksellisenä alana ja työllistäjänä.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Niiden vahtiminen edellyttää hereillä oloa ja asioiden säännöllistä esiin nostamista koko alan voimin.

Yhteiskunnallisen painoarvon ja merkityksellisyyden nostamisessa kulttuurialalla itsellään on myös vahva rooli.

Taide- ja kulttuurialan yhteistyötä on edelleen varaa tiivistää.

Alan toimijoiden viestinnän ja vaikuttamistyön osaamista tulee vahvistaa ja niihin olisi syytä kohdentaa enemmän resursseja alan organisaatioissa.

Luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten roolia ja myös osaamista tulisi vahvistaa – sekä viestin tuojina että viejinä.

Myös käyttäjien – yleisön, ääntä olisi varaa vahvistaa.

KULTA ry:llä on tässä työssä keskeinen rooli.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen. Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa tulisi ottaa huomioon myös taiteen ja kulttuurin kansainvälistyminen.

Kommentti koskien osiota: "Ratkaistaan kulttuurin ja luovien alojen edistämiseen liittyvät hallinnonrajat ylittävät haasteet"

"Kulttuurin näkyvyyden vahvistamiseksi Suomi tekee esityksen eurooppalaisesta kulttuurigaalasta ja hyödyntää täysimääräisesti Oulun vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden. Lisäksi Suomen maakuvatyössä nostetaan kulttuurin yhdeksi painopisteeksi

Vastuutahoja Oulu2026 hyödyntämiselle ei ole nimetty – tässä on havaittavissa tarve vahvistaa toimijoita, jotka tukevat taide- ja kulttuurialan kansainvälisyyttä kuten Suomen kulttuuri-instituutit ja taiteen tiedotuskeskukset.

Maakuvatyössä vastuutahoina olisi erittäin tärkeää mainita myös opetus- ja kulttuuriministeriö, ja mahdollisesti myös kulttuuri-instituutit. Tämä siksi, että kulttuuri-instituutit ovat maakuvatyössä keskeisiä kansalaisyhteiskunnan toimijoita, joita rahoittaa OKM. On huomattava, että tämä on kansainvälisesti ainutlaatuinen, ja vaikuttava rakenne, joka mahdollistaa sekä taiteen ja kulttuurin edistämisen ja kehittämisen että elävän ja moninaisen maakuvatyön tekemisen.

Korostaisimme raportissa kulttuuri-instituuttien pitkäaikaisen asiantuntemuksen ja verkostojen hyödyntämisen tärkeyttä maakuvatyössä.

Kannatamme taide- ja kulttuurialan osaamisen vahvistamista Suomen edustustoissa.

**Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Kannatamme.

**Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Digitalisaatiossa on haasteensa (esim. palveluista perittävät maksut sekä tekijöiden palkkiot), mutta on huomattava, että se voi myös muuttaa kiinnostavalla tavalla taiteen tekemisen tapoja. Digitalisaatio voi tarkoittaa myös uusia ideoita, uusien sisältöjen luomista ja tuottamista, minkä lisäksi se voi tehdä taiteesta ja kulttuurista saavutettavampaa. Digitalisaatiossa on kyseessä myös kulttuurin muutos ja näin ollen digitaalisuuden kehittämisessä tarvitaan myös taiteen ja kulttuurin osaajia.

Tarvitaan siis vastuullista ja eteenpäin katsovaa yhteistyötä.

s. 16 s Sisältöjä kuluttajat janoavat, eivät tekniikka ja välineitä itsessään

Tämä olettaa liikaa ja pohjautuu käsitykseen muodon ja sisällön erillisyydestä. Jotkut innostuvat tekniikasta itsestäänkin – ”kirjakin on käyttöliittymä”.

Digitaalisiin investointeihin täytyy voida hakea ja saada tukea.

Tukiohjelmien suunnittelussa ja laadinnassa on kuultava ja tehtävä tiivistä yhteistyötä alan toimijoiden kanssa.

Kulttuurialan koulutukseen tulee lisätä kansainvälisyysosaamista osana työelämätaitoja – tämä on ehdottoman tärkeä kohta, ja onkin jo osa toimenpide-ehdotusta s. 19.

Rahoituksen kehittämisessä tulisi huomioida myös kansainväliset rahoitusinstrumentit (kuten Luova Eurooppa) sekä niiden hyödyntämisen vahvistaminen: tähän liittyy tietoisuuden lisääminen, hankehakuosaamisen vahvistaminen sekä vaikuttamista myös EU:n suuntaan siitä, miten instrumentteja tulisi kehittää.

Tässä vastuutahona on ainakin Opetushallitus, mutta myös alan toimijat.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme.

Lämsä Hanna
Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry